

Kumar oynama bozukluğunda bilişler, kumar ve depresyon şiddeti ile tedavi motivasyonu ilişkisi

Giriş

Kumar oynama bozukluğu, bireyin sosyal, mesleki ve psikolojik işlevselliğinde belirgin bozulmalara yol açabilen kronik ve yineleyici bir davranış örüntüsü ile karakterize önemli bir ruh sağlığı sorunudur. Son yıllarda kumar davranışının yalnızca davranışsal bağımlılık çerçevesinde değil, bilişsel ve duygusal süreçlerin etkileşimi bağlamında ele alınması gerektiği vurgulanmaktadır. Kumar davranışının gelişiminde ve sürdürülmesinde bilişsel çarpıtmalar, duygusal düzenleme güçlükleri ve eşlik eden psikiyatrik bozuklukların kritik rol oynadığı bilinmektedir. Özellikle depresif belirtiler ile kumar davranışı arasında çift yönlü bir ilişki bulunduğu; kumarın depresyonu artırabildiği ve depresif bireylerin kumarı baş etme aracı olarak kullanabildiği gösterilmiştir. Bununla birlikte, kumar oynama bozukluğunda bilişsel çarpıtmalar, depresyon şiddeti ve tedavi motivasyonu arasındaki ilişkilerin birlikte ele alındığı çalışmalar sınırlıdır. Mevcut literatürde bu değişkenler çoğunlukla ayrı ayrı incelenmiş olup, tedaviye katılım ve tedavi sonuçlarını etkileyen psikolojik mekanizmaların bütüncül olarak değerlendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışma, kumar oynama bozukluğu olan bireylerde kumarla ilişkili bilişsel çarpıtmaların ve depresyon şiddetinin kumar şiddeti ve tedavi motivasyonu ile olan ilişkisini incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırma Tasarımı ve Yöntemler

Bu araştırma kesitsel ve korelasyonel bir tasarımda yürütülmüştür. Çalışmaya üniversite hastanesinin psikiyatri kliniğine başvuran ve DSM-5 tanı ölçütlerine göre kumar oynama bozukluğu tanısı doğrulanan 18–65 yaş aralığında 60 gönüllü erkek hasta dahil edilmiştir. Tanı doğrulama ve psikiyatrik eş tanıların değerlendirilmesi amacıyla DSM-5 için Yapılandırılmış Klinik Görüşme (SCID-5-CV) uygulanmıştır. Katılımcıların sosyodemografik ve klinik özellikleri araştırmacı tarafından oluşturulan veri formu ile değerlendirilmiştir. Kumar şiddetini belirlemek için South Oaks Kumar Tarama Testi, kumarla ilişkili bilişsel çarpıtmaları değerlendirmek için Kumarla İlişkili Bilişler Ölçeği, depresyon şiddetini değerlendirmek için Hamilton Depresyon Derecelendirme Ölçeği ve tedavi motivasyonunu değerlendirmek için Tedavi Motivasyonu Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, parametrik ve parametrik olmayan grup karşılaştırma testleri ile değişkenler arası ilişkileri incelemek amacıyla korelasyon analizleri uygulanmıştır. Ayrıca klinik ve davranışsal özelliklere göre alt grupların belirlenmesi amacıyla iki aşamalı kümeleme analizi gerçekleştirilmiştir. Bu yaklaşım, örneklem içinde klinik açıdan anlamlı alt tiplerin belirlenmesine ve tedaviye yönelik farklılaşmış ihtiyaçların ortaya konmasına olanak sağlamıştır.

Bulgular

Katılımcıların yaş ortalaması 35,6 yıl olup örneklemin önemli bir bölümünde psikiyatrik eş tanı saptanmıştır ve en sık görülen eş tanı majör depresif bozukluk olmuştur. Kumar davranışı açısından değerlendirildiğinde haftalık kumar süresinin ve harcanan para miktarının yüksek olduğu ve kumar şiddetinin klinik düzeyde bulunduğu belirlenmiştir. Korelasyon analizleri depresyon şiddeti ile kumar şiddeti arasında anlamlı pozitif ilişki olduğunu göstermiştir. Depresyon şiddetinin artması ile kumarı durduramama ile ilişkili bilişsel çarpıtmaların da arttığı saptanmıştır. Ayrıca kumar şiddeti ile kumar beklentileri ve yorumlayıcı yanlılık gibi bilişsel çarpıtmalar arasında anlamlı pozitif ilişkiler bulunmuştur. Tedavi motivasyonu alt boyutları incelendiğinde tedaviye güven ile depresyon şiddeti arasında negatif ilişki olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra kumar şiddeti arttıkça dışsal motivasyon düzeyinin arttığı belirlenmiştir. Kümeleme analizi sonucunda psikopatoloji yükü daha düşük ve tedavi motivasyonu daha yüksek olan bir alt grup ile klinik risk faktörleri ve depresif belirtileri daha yüksek olan ikinci bir alt grup tanımlanmıştır. Bu bulgular, kumar oynama bozukluğunun klinik açıdan heterojen bir yapıya sahip olduğunu ve bireylerin tedaviye yönelik ihtiyaçlarının farklılaşabileceğini düşündürmektedir.

Sonuç

Bu çalışma kumar oynama bozukluğu olan bireylerde depresyon şiddeti, kumarla ilişkili bilişsel çarpıtmalar ve tedavi motivasyonu arasında anlamlı ilişkiler bulunduğunu göstermektedir. Özellikle depresif belirtilerin tedaviye güveni azaltabileceği ve bilişsel çarpıtmaların kumar davranışının sürdürülmesinde önemli rol oynadığı anlaşılmaktadır. Bu bulgular, kumar oynama bozukluğunun değerlendirme ve tedavi sürecinde depresyonun ve bilişsel çarpıtmaların sistematik biçimde ele alınmasının önemini vurgulamaktadır. Klinik uygulamalarda bireyselleştirilmiş tedavi yaklaşımlarının geliştirilmesi, motivasyon artırıcı müdahalelerin planlanması ve eşlik eden psikopatolojilerin erken dönemde tanınması tedavi sonuçlarını iyileştirebilir. Gelecekte yapılacak çalışmalarda bu değişkenler arasındaki ilişkilerin boylamsal tasarımlarla incelenmesi, tedavi süreçlerinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Anahtar kelimeler: bilişsel çarpıtmalar, depresyon, tedavi motivasyonu, kumar oynama bozukluğu